

August 14, 1963

Information by the Czechoslovak Foreign Ministry on the Soviet-Chinese Discussions in Moscow

Citation:

"Information by the Czechoslovak Foreign Ministry on the Soviet-Chinese Discussions in Moscow", August 14, 1963, Wilson Center Digital Archive, Archive of the Ministry of Foreign Affairs (AMZV), Prague. Included in the document reader for the international conference "China and the Warsaw Pact" in the 1970-1980s" held by CWHIP and the Parallel History Project March 2004 Beijing.

https://wilson-center-digital-archive.dvincitest.com/document/114703

Summary:

This document examines Sino-Soviet relations with a focus on a 1963 discussion forum in Moscow. The analysis reveals an ideological and political divide between the two countries. Attached is a document outlining Chinese positions on questions of Socialism and peace and on Soviet-Sino relations.

Credits:

This document was made possible with support from Leon Levy Foundation

Original Language:

Czech

Contents:

Original Scan

Iinisterstvo zahraničních věcí	Odbor - odděler	ní: Referent:	14,8	
·	7	័ejke		
Číslo: ∪20.050/63-7	Předchozí spisy Pozdější spisy:	Předchozí spisy: Odtajněno dle č.j. 267.261/2001 - OZÚ Datum: 22.5.2001 Pozdější spisy: Proved!:		
Zároveň vyřízeno číslo:	Označení nutno	osti, důvěrnosti atd.:	C M	
Věc: Informace o průběh KSSO a KS Číny			i	
Pokyny pro kancelář:	Lhůta:	Upoment	ito:	
Připoj k expedici: Expedici odešli: obyč. dopor. spěšně poslem let. poštou kurýrem:	5/ zpět ref. 6/ M bo//.	9.		
Čistopis vyhotoven: Porovnáno: Vypraveno: Přílohy: Do spisovny došlo: Uloženo pod heslem:	15 spha 1963 c	, lub z Tirony je , takżo se wiż	/ Avoleus 1/1.63 U	
(3) 5651 1 9 59" 7 5 "	. Copy our -	4		

Jatajnéno dle č.j. 267.261/2001 - QZÚ Jatum: 22.5.2001

Zásnes:

Zú Peking zaslal stručný míznom z imformace velvyslince a. Šaliváho o príháhu morkavakých porač mezi čelegacemi NSCL a NA Číny nu sktivu čiplomatických pracovníků veltyclanectví a vedoucích pracovníků prohodního oddělení. Navrhuje se zaslet polstatná část táto informace Zú Pokjonsjans, Hanoj s Tirana k interní informaci tituláře.

Naven emedice:

č. a va**č** vpředu. Přílohy: 4 Tajné! Kurýrem!

Velvjslanectví ČSSR Pohjonsjone

Hand Tioma

V příloze zasíláme "Informaci o průhěhu moskeve zbých porad mezi delegrosmi KSSS a KS Číny" k informaci tituldře. Tyto informace byly poskytnuty našemu peking-skámu valvyzlonci t. Jedivámu při jeho průletu Moskvou. Diremi upozavňujeme, že informace se nesmí využívat v rochoverebh.

Valoucí ochoru:

14.30.53

Výtisk č.: 3
Počet listů: 1
tajované přílohy: 2/20
Ostaní přílohy: -

vyhodovono 3x;
výs č. 1- Hi Pchjongjang
" č. 2- Tirana
" č. 3- suo

(3.3/p

Příloha k čj. 028.060/63-7

Informace o průběhu moskevských porad mezi delegacemi KSSS a KS Číny.

Po 2. světové válce vznikly delší socialistické státy, postupně se vytvořila světová socialistická soustava. Komunistické a dělnické strany ve světě potřebovaly novou strategii a taktiku, která by odpovídala této nová situaci. Taková linie byla vypracována na poradě komunistických a dělnických atran v roce 1957 a dále rozvinuta a rozpracována na poradě v roce 1960 v Moskvě. Z porad příslušné dokumenty Deklarace a Prohlášení.

Komunistické hnutí se setkalo za posledních 20 let s úchylkami, které vyžadovaly vést boj na dvě fronty. V padesátých
letech to byl revizionismus a pravý oportunismus. Ale už tehdy se začalo objevovat nebezpečí levého oportunismu, které
rostlo a plně se projevilo v šadesátých letech. Proto byla
v Prohlášení z r. 1960 formulace o nutnosti boje proti revizionismu jako hlavnímu nebezpečí, ale současně i proti dogmatismu, který se za určitých podmínek může stát rovněž
hlavním nebezpečím.

Analýza rozvoje let 1961-1963 ukazuje, že tato formulace byla plně oprávněná a že nyní hlavním nebezpečím se skutečně stal dogmatismus, levý oportunismus.

Bude třeba ještě teoreticky upřesnit jak dalece se dá ještě hovořit o dogmatismu a nakolik je zde podobnost s trockismem z předválečného období v Rusku.

Bohužel hlavou tohoto levého oportunismu se stala jedna z velkých stran, která má velkou propagační mašinerii, velké a široké styky ve světě.

Připomeňme si, že prvé kroky KS Číny se objevily již v roce 1959. K prvému otevřenému vystoupení došlo vydáním sborníku At žije leninismus, v němž se KS Číny postavila proti dohodnuté marx-leninské linii. Současně začala provádět sektářské kroky za zády KSSS.

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001 - OZÚ Datum: 22.5.2001 / Provedi:

- 2 -

Proto došlo k setkání v Bukurešti, kde byla vyslovena všemi bratrskými stranami věrnost Deklaraci z r. 1957. Čínští soudruzi pokračovali ve svých výpadech, pokoušeli se dezorganizovat komunistická hnutí. Pak se v roce 1960 sešla Porada 81 komunistických a dělnických stran, jíž předcházela dvoustranná jednání KSSS a KS Číny a zasedání Komise. Po několik měsíců za zavřenými dveřmi byl veden boj s čínskou pozicí. Vedení KS Číny nakonec Deklaraci podepsalo, když se ukázalo, že je v izolaci. Byl to však manévr, neboť čínští soudruzi nechtěli tehdy prozradit své skutečné úmysly.

Třeba říci, že vedení ÚV KS Číny nepovažuje ještě nyní za možné vystoupit přímo proti Deklaraci a Prohlášení. Kryje se citováním dokumentů, přísahami věrnosti těmto dokumentům. Ale ve skutečnosti v této etapě formuluje své názory v rozporu s Deklarací a Prohlášením. Hlavní ostří je přitem namířeno proti KSSS, proti XX. a XXII. sjezdu KSSS a proti programu KSSS.

Možno se otázat, proč volí takovou taktiku. Proč takové útoky právě na teoretická, politická a ideologická rozhodnutí sjezdů KSSS? Protože tyto sjezdy se staly základem Deklarace a Prohlášení. Vystupují tedy nepřímo proti dokumentům, ale proti sjezdům. Chtějí obrazně zničit kostru, srdce dokumentů.

Dále. Čínští soudruzí soudí, že na cestě k cíli jim překáží jedna z velkých stren, která je uznávána jako avantgarda komunistického hnutí. Čínští soudruzí se již dnes před ničím nezastavují a zvláště nyní co dělají, přesehuje všechny meze. To již není prakticky boj, ale politické gangstérství.

Vedení KS Číny současně přeneslo rozpory do mezistátních vztahů (čínský postup v hosp. vztazích s námi - s. Andropov o tom vykládal i na ÚV KSSS - volání hanha - kulturních styků, žádná koordinace v zahraniční politice, vyvo-

- 3 -

lávání incidentů).

Naše cifry o obchodu znáte. Uvedu je, že v r. 1960 snížila ČLR obchodní obrat se všemi evropskými socialistickými zeměmi ve arovnání s r. 1959 o 15 % a v roce 1961 o delších 40 %.

Naše strany již dávno znaly o názorech a akcích čínských soudruhů, ale přeste počítaly, že se podaří vrátit čínské soudruhy do komunistické rodiny, zastavit tento nebezpečný vývoj. Proto také se soustředovaly na to hledat cesty k překonání rozporů, snažily se pomoci vedení KS Číny místo okamžitého odsouzení, ukázat jim nebezpečí jejich počínání. Vzpomente kolik bylo dopisů ÚV KSSS, naší strany a druhých. Vzpomenu jen osobní úsilí samotného s. Chruščova. V roce 1958 se sešel s Mao Ce-tungem. Mao tehdy řekl, že Chruščov nám pomohl správně pochopit to, co jsme viděli v křivém zrcadle. Stalin chtěl dát Čínanům sníst horké kaštany. Kdo vystupuje proti Chruščovovi, řekl Mao, ten dělá chybu.

V roce 1959, když s. Chruščov přijel na oslavy desetiletí ČLR, opět se setkal se s. Mao. Atmosféra ale byla již jiná. V roce 1961 besedoval Chruščov 12 hodin s čou En-lajem. Velmi otevřeně, se snahou o překonání rozporů. Obdobně měl besedu s Lu Siao, čínským velvyslancem a prosil, aby předal Mac Ce-tungovi. Pak, jak víte, byly další dopisy, byla polemika v otázkách atomových zbraní a přišly sjezdy některých evropských kommistických stran, mezi nimi i naší KSČ, kde znovu apel na čínské soudruhy. V roce 1962 více než 15 stran poslalo dopisy ÚV KS Číny a více než 50, které se otevřeně nebo důvěrným rozhodnutím vyslovily proti názorům KS Číny. Čínští soudruzi o tom věděli. Přesto vedení KS Číny neuznalo za vhodné vzít na zřetel tento kolektivní hlas a na podzim 1962 a na jaře 1963 rozvinule útok proti KSSS a ostatním bratrským stranám. Vydalo známých 8 statí a poslední dopis ÚV KS Číny ze 14.6., který znáte. V něm jsou koncentrovaným způsobem pozice KS Číny

a mnohem otevřeněji než dříve. Jde o zatím poslední etapu předem připraveného a dávno promyšleného plánu uskutečnovat postupně linii na zakotvení vlastní čínské generální linie v komunistickém hnutí. Celým tímto vývojem se jako červená nit táhne licoměrný postup čínských soudruhů, o němž jsem již mluvil: na jedné straně podpisovat společné dokumenty, a na druhé straně jít proti nim.

V poslední etapě pak přistoupili čínští soudruzi i otevřeně k nedovoleným metodém, zečali se přes hlavy bratrakých stran a socialistických zemí, bez vědomí vedení těchto stran vměšovat do vnitřních věcí, začali narušovat suverenitu. Počítali s tím, že se jim podaří vytvořit opoziční skupiny, chtěli oživit nacionalisticky naladěné elementy uvnitř bratrských stran. Není náhodou, že stále čínětí soudruzi dělají narážky na polské a maďarské události, a přišli s nimi i na jednáních mezi KSSS a KS Číny. Musele jim být jasně řečeno, zda nechtějí oživovat nálady těch, kteří nesouhlasí s dnešní situací v Polsku a Maďasku. Příkladem nedovolených metod bylo rozšiřování dopisu ÚV KS Číny ze 14. červne v SSSR a ostatních socialistických zemích. Dopis byl odevzdán 15. června v Hoskvě a poté hned publikován, ale ještě téhož dne byl široko rozšiřován všemi způsoby. Tentýž den se objevil v Leningradě, v Dubně jej měli vědci na pracovních stolech. Čínané v Moskvě jezdili po členech ÚV, jezdili na závody a všude rozdávali dopis. U nás v tentýž den, kdy byl dopis publikován v Žen-min žpao, objevil se v dobrém českém překladu.

Zřejmě počítali, že pro svůj hrubý tón dopis nebude uveřejněn bez komentáře a chtěli vtít klín mezi vedení a strenu, mezi stranu a lid. Zřejmé i z toho, že prohlašovali, že se bojíme pravdy. V SSSR zřejmě hrála úlohu i ta okolnost, že 18. června mělo začít plénum ÚV KSSS. Byl zřejmý úmysl vnést rozladění i do ÚV.

V Moskvě a také v Praze bylo protestováno proti tomuto způsobu. Velvyslanec řekl, že mají právo rozăiřovat, ne jako

- 5 -

oficiální představitelé, ale jako komunisté. Řekl také, že budou pokračovat. Také skutečně pokračovali. Rozdávali na letišti. Auty vozili balíky na různé poštovní úřady, aby se centrálně nedalo podchytit. V Moskvě používali i sov. šoférů velvyslanectví, kterým tvrdili, že rozvážejí pozvánky pro různé instituce a zatím šlo o dopisy. Nezbývalo než udělat kroky jež znáte. Sovětští soudruzi vypověděli 5 Číňanů, my jeme požádali, aby ČLR odvolala 3 čínské novináře a teprve, když vláda ČLR nevyhověla a jeden z novinářů byl i nadále v Praze, požádali jeme, aby do 48 hodin opustil ČSSR.

Sovětskému svazu nic také jiného nezbývalo, než dát i na pořad pléna ÚV KSSS, třebaže se s tím původně nepočítalo. Třeba vůbec říci, že ani v KSSS sni v naší straně se nic dosud nepodnikalo, že nebylo nic připraveno, tím méně vedena protičínská kampaň, jak nás čínští soudruzi obviňují. Teprve v průběhu pléna bylo tedy rozhodnuto informovat o celé záležitosti. Byli pověřeni s. Suslov, který informoval o ideologických rozporech s KS Číny, s. Ponomarjov, který hovořil o sektářské pozici KS Číny v komun. hnutí a s. Andropov, který hovořil o mezistátních vztazích. Plénum pak přijalo známé rozhodnutí, jež znáte.

Poté se začaly konat aktivy po celé zemi. Ty se nemohly přirozeně nezabývat čínskou pozicí. Všechny aktivy plně odsoudily čínské názory a postavily se za linii ÚV KSSS. Podle
sovětských soudruhů na ÚV docházejí hory dopisů, v nichž
všichni pisatelé volají neustupovat od XX. ajezdu a jeho
závěrů.

Také u nás po uveřejnění otevřeného dopisu ÚV KSSS a po prohlášení ÚV KSČ se začaly konat aktivy, na nichž je vysvětlován čínský postup.

Čínská strana využila také kongresu žen v Moskvě k tomu, eby rozšiřovala dopis. Na velvyslanectví byly zvány z delegací z LA, Afriky a Číňané s nimi pracovali. Příznačná, že ne celé delegace, ale jen ty s nimiž se jim zdálo, že na ně mohou

- 6 -

mít vliv a ty pak pozvali i do Pekingu. Čínská delegace si vedla hanebně na kongresu. Na jediném zasedání v jedné komisi vystoupila čínská delegátka 32 x. Dnes se nestydí tvrdit, že neměli možnost svobodně hovořit. Odpověděla jim na to Cottonová ve svém prohlášení.

K hanebnému incidentu došlo po vystoupení indické delegátky, která hovořila k čínsko-indickému sporu. Nic urážejícího neřekla. Naopak. Vyzývala jako matka k tomu, aby mírovým způsobem byl spor vyřešen - tedy to co i Číňané říkají. Na to se zvedla čínská delegátka a s ní ostatní (byls početná delegace) a šly k tribuně. Předsedkyně jí neudělila slovo, neboť chtěla, aby k překladům svoje vystoupení
napsala. Na to se Číňanka zmocnila tribuny a začala hovořit. Předsedkyně na znamení protestu odešla, edešlo předsednictvo a odcházely i delegace. Číňanka hovořila dále.
Tento postup vyvolal rozhořčení a odsoudíly jej i delegace,
které měly k čínským názorům určité sympatie. Proto také,
zdá se, Korejky a Vietnamky se zdržely hlasování o rezoluci. Korejky teprve později se pokoušely vysvětlovat, že vlastně byly proti.

Ještě k jednomu incidentu došlo v Moskvě, z něhož Číňané u dělali obrovskou záležitost: rozbití vitriny na čínském velvyslanectví, podnapilí studenti anglicky pak se přiznali, číňané na jednéních široce – sověti upozornovali, že v ČLR se stalo více podobných případů a nic z toho nedělali.

Vylíčil jsem vše, abyste měli plný obraz. Současně abyste viděli, v jaké atmosféře začala jednéní mezi KSSS a KS Čínny. Čínský velvyslanec volal všem velvyslancům socialistických zemí termín příjezdu delegací – nikdo nepřišel. Jen Čínané všichni, kteří žijí v Moskvě.
Nyní k vlastním jednáním.

Na jednáních na zahájení bylo dohodnuto, neomezovat řeči, nepublikovat nic, nevystupovat veřejně v tisku. Vysloveno přání hledat cesty k překonání rozporů. Číňané nechtěli synchronní překlad, i když s ním zpočátku souhlasili. Zřejmě chtěli získat čas nařozmyšlenou v průběhu projevů.

Na jednáních vystoupily z každé strany celkem 4 osoby.

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001 - 020: Datum: 22.5.2001 - Provedi:

- 7e

První hovořil s. Suslov, který vyložil stanovisko KSSS a ostatních bratrských zemí k současným hlavním problémům a sov. poznámky k dopisu ÚV KS Číny.

Poté po jednodenní přestávce vystoupil Teng Siao-pching. Hovořil celý den. Jeho projev obsahoval celou řadu útoků na KSSS. Proto bylo nutné, aby a. Suslov (rovněž po jednodenní přestávce) odpověděl. Teng Siao-pching si vzal na to znovu slovo, hovořil zase celý den. Nic nového, opakoval vpodstatě to, co v prvém projevu, přednesl však nová obvinění proti KSSS. Byla zřejmá snaha čínské delegace vyhnout se vlastní diskusi o ideologických problémech. Proto sov. delegace se snažila rozbít tento kruh a přivést čínské soudruhy k širší diskusi.

Jako druhý vystoupil s. Ponomarjov a soustředil se na wektářskou práci KS Číny v komunistických stranách. Podstatu vystoupení najdete v příslušné části otevřeného dopisu ÚV KSSS. Na to hovořil Pcheng Čen k otázce války a míru, k formám přechodu. Dále hovořili s. Andrepov a Kan Šeng. Poslední se soustředil hlavně na obhajobu Stalina. Opakoval, že Stalin byl vynikající marxista-leninec a že jeho kritikové si jeho kritikou hodili kámen na vlastní hohy. KS Číny tím, že obhajuje Stalina, obhajuje merxismus-leninismus, vystupuje tím v zájmu světového komunistického hnutí a sovětského lidu. Pak se zabýval otázkou diktatury proletariátu a otázkou strany. Obvinil KSSS, že prý předčasně odstranila diktaturu proletariátu a předčasně se stala stranou všelidovou.

K hlavním pozicím Číňanů v jednotlivých otázkách se ještě vrátím.

Přetím ještě vylíčím průběh jednání až do konce.

V odpověd na čínské útoky učinila sov. strana prohlášení,

v němž protestovala proti čínským výpadům. Čínským soudruhům bylo řečeno, že taková výpady takového druhu nepřicházejí od přátel a bylo jim jasně dáne najevo, že úmysly vbít
klín mezi vedení a stranu jaou marné. Suslov velmi teple hovořil o s. Chruščovovi.

- 8 -

V závěru Teng Siao-pching učinil prohlášení, v němž čínská strana konstatovala, že výměna názorů byla ostrá, ale užitečná a hovořil o léku, který je hořký, ale pomáhá pacientovi. Navrhl pak, aby jednání bylo přerušeno, a aby pokračovalo, až to oba ÚV budou považovat za potřebné. Také sovětská delegace v odpovědí hovořila o užitečností jednání, vyjádřila lítost, že čínští soudruzi obešli její konstruktivní návrhy, předložené v průběhu jednání a vyjádřila naději, že ÚV KS Číny bude napříště postupovat v duchu jednoty a překonání rozporů. Sovětská strana pak navrhla komuniké. Číňané s ním v podstatě souhlasili. Postavili se jedině proti návrhu, že obě delegace se dohodly, aby v průběhu a do konce jednání byla přerušena veřejná polemika. Čínští soudruzi sice se nemohli otevřeně postavit proti návrhu, ale manévrovali tak, že návrh nakonec byl vypuštěn. Zpočátku nechtěla čínská delegace také, aby v komuniké bylo uvedeno, že byly projednávány hlavní otázky souča mosti, ale pak souhlasila. Na závěr jednání byl pro delegaci usporádén předsednictvem oběd, kde byl i s. Chružčov. Sneha o vytvoření otevřené atmosféry. Tam sděleno čínské straně, že souhlas a tím, aby jednání pokračovala v Pekingu. Pro vás orientačně lze předpokládat, že to bude asi v říjnu, i když o terminu zatím dohoda není. O jednotlivých otázkách, o nichž se hovořilo v průběhu jednání (viz dokument v příloze).

Celkově k jednáním

1) Pozornost ze sovětské strany soustředěna na dopis ÚV KS
Číny. Bylo ukázáno, že v dopise, který představuje koncentrovaný výtah názorů obsažených v předešlých statích
čínských soudruhů, svévolně vykládá Prohlášení z r.1960,
převrací na hlavu jeho hlavní formulace a útočí na KSSS.
Náležité politické zhodnocení dostal však především ten
fakt, že dopis přináší návrhy na novou generální linii.
Čili jinými slovy, jestliže dříve čínští soudruzi skrývali svůj nesouhlas s Prohlášením a současně na něj pří-

- 9 -

sahali, nyní veřejně prohlašují, že komunistické hnutí nemá generální linii, resp., že generální linii v Prohlášení považují za zastaralou a chtějí ji zaměnit svojí novou linií, svými 25 body. Nyní se ukázalo, že čínští soudruzi nesouhlasí s moskevskými dokumenty. To je hlavní závěr z hodnocení dopisu, kterého musíme i my plně využívat. Čínským soudruhům jde o celou generální linii, ne o jednotlivé otázky. Dopis ÚV KS Číny je programovou platformou pro vedení boje proti společné linii celého komunistického hnutí.

Dopis ÚV KSSS z 30.3. naproti tomu je plně v linii Prohlášení z roku 1960.

2) Čínští soudruzi se v průběhu jednání snažili vyhnout se diskusi o hlavních problémech současmosti. Sovětští soudruzi je stále vraceli k těmto otázkám. Pak se Číňané dotkli těchto otázek, ale jen částečně, pokud se týkaly otevřeného dopisu ÚV KSSS, (který jak známo sovětští soudruzi vysvětlují, že úmyslně - nešel na všechny otázky a všímal si politických problémů).

Vkazuje se, že čínští soudruzi vnutili našim stranám otevřený ideologický boj, nešli na zastavení polemiky, naopak. Že jsou rozhodnuti jít daleko, ukazuje poslední prohlášení vlády ČLR k otázce jaderných pokusů.

Nezbývá než přijmout tento otevřený boj, zkřížit zbraně. Je to velmi složité, ale v důsledku postoje vedení KS Číny není jiného východiska.

Čínští soudruzi nechtějí zmírnění, překonání rozporů, torpedují zahraniční politiku SSSR a ostatních socialistických
zemí a vytvářejí tak velmi nebezpečnou situaci. Od samého
začátku sporu bylo jasné, že objektivní příčiny u rozkolu
neexistují, K rozporům a současným obtížím došlo v důsledku rozkolnické činnosti vedení KS Číny. Čínským soudruhům
nikdy nešlo o vyjasnění problémů uvnitř komunistického hnutí, protože by byli museli velit jinou taktiku. Šlo jim o

- 10 -

dalekojdoucí politické cíle. Proto proklamovali protileninskou koncepci, že menšina se nemusí podřizovat většině. Začali s teoret. a ideolog. rozporů a nyní přinesli do oblasti konkrétní politiky a praxe. Proto nevedou už dávno soudružskou polemiku, ale postupují stejně jako trockisté.

Pravými příčinami rozporů je tedy maloburžoazní levý oportunismus čínských soudruhů, (prostudujte si při tá příležitosti znovu Leninovu Dětskou nemoc) skutečnost, že vedení KS Číny sklouzává stále více na pozice úzkého nacionalismu.

Malohuržoszní nacionalismus je všudy živnou půdou pro levý oportunismus, avanturismus a trockistické tendence. Nacionalismus přivedl k počínštění marxismu.

Vedení KS Číny chce zaměnit leninismus maocetunismem. Liu Šao-čchi prohlásil na poradách v r. 1960 v interview s A.J.Strongovou: "Marx a Lenin byli Evropané ... Mao Cetung nejen rozvil merxismus v nových podmínkách, ale vytvořil čínskou nebo asijskou formu merxismu".

Kuo Mo-žo prohlásil v projevu v březnu 1960 o úkolech historiků něco podobného.

Tento nacionalismus zrodil velkochanský šovinismus - stavění lidí Východu proti Západu. Žen-min ž-pao napsalo, že v
době, kdy tzv. kulturní západní národy lovily ještě v lesích zvěř, náš lid (čínský) vytvořil již světovou kulturu.
Číňané prý první měli raketu a budh. mnich objevil Ameriku. Nacionalismus vyvolal i avantgardní tendence vedení KS
Číny, jeho snahy po hegemonii.

Svou aventuristickou linii se snaží vnutit vedení KS Číny celému komunistickému hnutí. Usilu je o vedoucí místo v hnutí, snaží se diktovat svoji vůli všem druhým bratrským zemím. Ty, kteří nesouhlasí, obviňují, že zradili marxismusleninismus.

Příčiny celého kursu vedení KS Číny je třeba vidět samozřejmě i v kultu osobnosti v ČLR.

Odtajněno dle č.j. 267.261/2004 - OZP Datum: 22.5.2001 - CZP

- 11 -

Vedení KS Číny hovoří o normách stranické demokracie, ale ona fakticky neexistuje. Posud není ani slechu o sjezdu KS Číny a nekonala se - kromě jednoho - ani zasedání sjezdu. Ovšem na VIII. sjezdu říkali čínští soudruzi: vy máte jen zasedání ÚV, ale my budeme mít každý rok sjezd. Zasedání ÚV se konají jen zřídka.
Sami víte, že kritika je zakázána.

Na závěr co dále.

- 1. Čínská taktika zřejmě půjde dále cestou pohybovat se na pokraji rozkolu a provokovat SSSR a ostatní socialistic-ké země.
  - Vědí, že nebudeme mlčet, ale přesto že budeme zdrženliví, že nepůjdeme na kvalitu jejich sprostých útoků, počítají s tím, chtějí toho využívat tím, že sami budou široce a neodpovědně využívat.
- 2. Zřejmě chtějí vyhrát čas. Musí znovu připravit svůj lid, neboť nepočítali s publikací dokumentů a sovětských reakcí a není sporu, že vážnost situace, která se vinou čínských soudruhů vytvořila, znepokojuje čínský lid a že otevřený dopis ÚV KSSS bude mít svůj vliv. Jsou zprávy, že jsou podnikány represálie proti jinak smášlejícím osobám, zesílili ideologickou práci uvnitř strany. Čínští soudruzi musí vedle toho vypracovat své další kroky. Informace, že má započít plénum ÚV KS Číny. Prohlášení vlády ČLR svědčí, že netrpělivě využívají každého kroku k pokračování útoků a že i kvalitou jdou až do nepředstavitelné hrubosti.
- 3. V drobných vztazích se snaží ukazovat, že postupují korektně a že chyby děláme my. Zvýšené sledování socialistických ZÚ v Pekingu. V obchodech i jinde pokyn, aby se chovali více než loyálně.
- 4. Zesílili práci s druhými stranemi. I tam bude taktika zdržování. Záleží jim na tom, aby se co nejmáně stran vyslo-

Odtajnério dle 6.j. 267.261/2001 - 021)
Datum: 22.5.2001

- 12 -

vilo po boku KSSS. Vhod jim bude i to, kde se některé KS strany nevysloví, nezaujmou pozici. Usilují o to, aby mohli dokázat, že jde o rozpory dvou stran, nikoliv KS Číny a ostatních komunistických a dělnických stran.

5. Přešli k otevřené protisovětské propagandě (o spekulaci v SSSR, útoky přímo na KSSS, na s. Chruščova), k útokům na ostatní soci alistické země (kampaň proti nám v souvislosti s novináři KS Číny). Vymýšlejí si na socialistické země, aby mohli vést podryvnou práci.

> BODG BERTURADI ÖE

Odtajněrio dle č.j. 267**Qeiginos: Sozó** Datum: 22.5.2001 /

Provedi.

Příloha k čj. 028.060/63-7

Tajné!

Poznámky k dnešnímu stanovisku vedení KS Číny k hlavním otázkám současnosti a k některým otázkám jeho činnosti.

1. Hodnocení naší epochy.

V současné době existují dva proudy: socialistický a národně osvobozenecký, jež kladou čínští soudruzi na stejnou úroveň.

Znamená to, že odešlí od rozhodující úlohy socialistického tábora a odešlí od Prohlášení, kde se ukazuje, že hlavní rozpor existuje mezi kapitalismem a socialismem. Číňané tvrdí, že uzlovým rozporem je rozpor mezi závislými národy a imperialismem. Číňští soudruzi tvrdí, že národně osvobozenecké hnutí zemí Asie, Afriky a Latinské Ameriky má rozhodující význam pro věc mezinárodního proletariátu v celku. Pen Čchen řekl: hlavní zonou bouří světové revoluce není socialistický systém, ale oblast Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Asi to znamená podle čínské strany, že drobné buržossie nebo dokonce národní buržoszie je hlavní revoluční silou současnosti.

Čínští soudruzi vypracovali teorii o tzv. zoně států mezi socialismem a kapitalismem na níž je namířeno ostří boje imperialismu. Taková teorie teoreticky neobstojí. Prakticky škodí, zaměňuje třídní přístup přístupem geografickým. V průběhu jednání čínská delegace pomlouvala KSSS, že prý mluví o vymizení všech rozporů. Sovětská delegace ukázala, že KSSS vede velmi ostrý boj socialismu s kapitalismem.

2. Mrové soužití a hospodářské soutěžení.

Číňané neuznávají, že boj za mír a mírové soužití je prvořadým. Prohlašují, že mírové soužití není prostředkem k rozvoji třídního a revolučního boje. Čínská delegace obviňovala KSSS, že prý odešla od marxisticko-leninského názoru na válku a mír, že se bojí jaderného vydírání a jde na ústupky USA.

Čínětí soudruzi slovy neodmítají mírové soužití, ale ve sku-

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001 - OZÚ Odtajneno die 1. Datum: 22.5.2001

tečnosti odešli od této téze Prohlášení. Ve skutečnosti jdou na zostření situace. Jeko taktický kurs vyzdvikují ostřím proti ostří a mírové soužití označují za kapitulanství. Tvrdí, že nesmíme se zastavovat před revoluční válkou, které mají vzít na sebe socialistické země.

Komunistická strana Číny reviduje Prohlášení o tom, že hlavní vliv na rozvoj revoluční věci má hospodářské budování. Je proti hospodářskému soutěžení. Předtím chtěli předehnat Anglii. Proti hospodářskému so utěžení začali čínští soudruzi vystupovat až když začaly hospodářské neúspěchy v důsledku vážných chyb.

3. <u>Válka a mír.</u>

Čínská delegace stavěla problém jen tak, že existují dvě možnosti: buď bude válka nebo nebude válka. Současně kladla důraz na fatalní nevyhnutelnost války. Tím odmítají Prohlášení o možnosti odvrácení války. Zdůrazňují, že je možné jít na kraj války (tak bylo v Keribské krisi). Nedocenují nebezpečí nukkeární světové války. Mao Ce-tung na zasedání v roce 1957 řekl známý výrok, že polovina lidstve bude ve světové válce zničena, ale imperialismus bude smeten. Změnili čínští soudruzi po Prohlášení svůj názor? Ne. Pouze skrývají před svým lidem pravdu. O atomové válce tyrdí, že atomová zbraň je papírový tygr. Totéž dělají ovšem i imperialisté.

4. Národně osvobozenecké hnutí.

KS Číny jednostrenně vyzdvihuje otázku národně osvobozeneckého hnutí. Pomlouvá KSSS a ostatní bratrská strany. že nedocenují národně osvobozenecký boj, že se k němu chovají pasivně a že pomoc těmto zemím chápou jako břemeno. Proti tomu stojí však fakta: pomoc SSSR a našich zemí Alžíru, Indonésii, Jemenu. Potíž je v tom, že o tom nelze hovo-

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001 - OZÚ Datum: 22.5.2001 / Provedl:

řit. Čínští soudruzi nedoceňují sami výsledky národně osvobozeneckého hnutí, že nyní již je pod jhem kolonialismu jen 50 miliónů lidí. Neuznávají proto také, že v současné době je hlavní formou pomoc proti hospodářské expansi imperialistů v těchto zemích. Cožpak ozbrojeným bojem lze zajistit hospodářekou nezávislost? Vedení KS Číny chce odtrhnout národně osvobozenecké hnutí od socialistického tábora. Zvláštním prostředkem k izolaci od socialistického tábora je hlásání zvláštnosti zájmů národů Asie, Afriky a Latinské Ameriky, solidarity, která má tyto země přetvořit ve zvláštní skupinu, založenou na geografických a rasových principech. Odporuje to marxismu-leninismu. Příklad: v Tanganice mluvila čínská delegace o sovětské delegaci a dalších: to jsou bílí, s nimi není možne domluvit se o boji proti imperialismu. Neuznávejí prekticky nekapitalistickou cestu v osvobozených zemích, což jinak znamená, že tam kde není proletariát, měla by byt jen cesta kapitalismu a pak teprve socialismu.

5. Formy přechodu.

čínětí soudruzi formálně tvrdí shodně s Prohlášením, že existují dvě cesty: mírová a ozbrojená. Současně tvrdí, že rozvoj národně osvobozeneckého hnutí je hlavním úderem na vládnoucí třídy kapitalistických metropolí, což je proti mar-xismu-leninismu.

Fakticky zdůrazňují jen ozbrojený boj a dokazují nemožnost mírové cesty. Tuto jedinou cestu revoluce bez přihlédnutí k situaci chtějí vnutit všem stranám. Pomíjejí zcela leninské učení o revoluční situaci (v dopise ÚV KS Číny není ani slovo o revoluční situaci, hovoří se jen o světové revoluci). Je to svanturistická linie. Chtějí revoluci i tam, kde pro to není nymí situace.

KS Číny pomlouvá, že KSSS prohlašuje, že revoluci lze dělat jen mírovou cestou. Kritizují, že KSSS se zřekla diktatury proletariátu, že propaguje parlamentní formu a že chce tak zlikvidovat národně osvobozenecké hnutí. Prý chce vítězství

- 4 -

nejprve v kapitalistických státech a pak teprve přejít k revoluci jinde.

6. Kult osobnosti.

Číňané znovu zvedají na štít Stalina. Chtějí komunistickému hnutí vnutit kult osobnosti, nebo alespoň semknout kolem sebe lidi, kteří souhlasí s ideologií kultu. Chtějí zpět období, kdy jeden člověk jako bůh rozhodoval o osudech národů a sám řešil otázky činnosti všech stran. Období, kdy místo socielistické zákonnosti jsou dovoleny represálie, kdy se nedbalo o zvyšování životní úrovně a nehledělo se na potřeby řadového člověka, čínská delegace prohlašuje, že oni vždy správně hodnotili Stalina.

7. Hodnocení XX. sjezdu a Program KSSS.

Čínětí soudruzi dříve kladně hodnotili XX. sjezd.

Nyní je to jinak, což je v rozporu s Prohlášením, které KS

Číny podepsela. Kdy byli čínští soudruzi otevření? Na VIII.

sjezdu, kdy kladně mluvili c XX. sjezdu nebo nyní?

Čínské delegace prohlašovala, že chtěli v prývh letech pomoci KSSS, která se nacházela v obtížné situaci a že jejich poměr k XX. sjezdu je důsledný.

Obviňují KSSS, že prý pod rouškou boje proti kultu osobnosti měli být zaměnění představitelé stran, kteří byli nepohodlní a že KSSS prý ignoruje úlohu osobnosti.

Delegaci bylo vysvětleno, že KSSS uznává dvě stránky osobnosti Stalina s důrazem ovšem na nedostatky. To vedlo v SSSR k velkým úspěchům.

8. O revizionismu a dogmatismu.

Čínská delegace vůbec nehovořila o nutnosti boje proti dogmatismu a sektářství. Staví na hlavu pojem dogmatismu, vymezený Leninem. Využívá boje proti revizionismu jako kouřové clony k organizování rozkolu.

> (Kopia Lagranda America)

Odtajněno dle č.j. 267,261/2001 - OZÚ

Datum: 22.5.2001

Provedl:

9. Světová socielistická soustava.

Jak již bylo řečeno, nevidí čínští soudruzi rozhodující úlohu socialistického tábora, neuznávají nutnost
rozvíjet socialistické souručenství, posilovat vliv socialistického tábora na události s přeměnit jej v rozhodující
sílu. V dopise ÚV KS Číny ze 14.6. není sni slovo o úloze
socialistické soustavy. Skutečnost je, že růst moci SSSR v
ekonomickém soutěžení pomohly růstu revolučního hnutí současnosti.

Ten Siao-pching uvedl 7 podmínek, za nichž se může světová socialistická soustava stát rezhodující silou.

KS Číny stojí stranou dění socialistického tábora. Neuznávají dělbu práce, pomoc a podporu druh druhu, místo toho vyzdvihli koncepci o budování socialismu při spoléhání se na vlastní síly. RVHP pomlouvají jako nástroj SSSR, který si chce ekonomicky podřizovat socialistické země a mluví o rovnoprávnosti, nezávislosti, která prý v RVHP není.

Snížili, rozervali hospodářské svazky se socialistickými zeměmi, jdou směrem sutarkia.

Útočí na socialistické země. KSSS prý chce navazovat svoji vůli, peměr otce a syna (Albénie). Prohlašují, že v socialistickém táboře vyvolal XX. sjezd chaos. Bylo ukázáno, že sektářská linie KS Číny je příčinou všech procesů v komunistickém hnutí, podpora Albánců, politika ostřím proti ostří a politika budování vlastními silami je krokem k oslabení socialistického tábora. Chaos povstal tam, kde zvítězily čínské názory. Viz čínské hospodářství, kde se již tři roky nepublikují plány, data. Tvrdí, že prý v socialistických zemích rozkládá buržoszní ideologie státní a stranický sparát. Stále obnovují polské a maďarské události. Chtějí rozdmychávat nacionalistické nálady v těchto zemích. Demagogicky chtějí spojovat XX. sjezd s těmito událostmi.

V otázce Jugoslávie byl vznesen na čínaké soudruhy dotaz.
Prvně změnili svůj názor na Jugoslávii, když ještě před léty nazývali Jugoslávii socialistickou zemí a nyní místo ana-

Nation Table of the Common States

lýzy jen útočí. Bylo odmítnuto tvrzení čínské delegace, že KSSS vzala na sebe v roce 1960 v nějaké krizi závazek nepovežovat Jugoslávii za socialistickou zemi.

10. Sovětsko-čínské vztahy.

Čínská delegace přišla s řadou nám již dříve známých obvinění. Argumenty nedovedla uvést. V prvé řadě to bylo obvinění pokud jde o odvolání specialistů. Dále obvinění z podkopné práce a jako příklad přechod čínských občanů do SSSR (Sinsan). Za Stalina prý byla Číně poskytována internacionální pomoc. Bylo jim řečeno, že po smrti Stalina se pomoc zvýšila osmkrát, 22 vojenských závodů a dalších 33 se buduje (jež ovšem čínané nechtějí dostavět), poskytnuta výzbroj k modernizaci armády, výstavba průmyslových závodů atd. Čínské delegaci bylo ukázáno, že byly dvě linie. Jedna linie KSSS na rozvoj vztahů, druhá KS Číny na zostření vztahů, snižování spolupráce ve všech oblastech, vyvolávání incidentů a snaha vytvářet napjatou atmosféru, která by ospravedlňovala protileninský kurs a rozkolnickou činnost. Vedení KS Číny se chce osvobodit od Světové socialistické soustavy, mít svobodné ruce pro boj proti KSSS a druhým bratrským stranám. Tomu podřizuje celý mechanismus státních styků. Chce svalit vinu za hospodářské obtíže na KSSS, zbavit se

odpovědnosti.

Vedení KS Číny podkopalo spolupráci a společné zájmy v oblasti obrany a zahraniční politiky (ostřelování ostrovů, Karibská krize, čínsko-americká jednání, vztah k Japonsku). v člR je vedena široká protisovětská kampaň. Je využíváno každé záminky k podněcování protisovětských nálad a zheršování vztahů.

Hlavní celková obvinění čínské strany lze shrnout asi tak-

a) KSSS použila XX. sjezdu, aby provedla revizi marxismuleninismu,

- b) jde do spolku s Kennedym a vystupuje v bloku s Tito,
- c) vystupuje prý proti revoluci. Hlavní prý je dělet nebo nedělat revoluci,
- d) za likvidaci národně osvobozeneckého hnutí,
- e) provádí prý bílý rasismus,
- f) dovedla prý kommistické hnutí na pokraj rozkolu.

11. Sektářská a frakční činnost ÚV KS Číny.

dbát společně vypracovaných závěrů, nedělat žádné akce, jež by podrývaly jednotu komunistického hmutí, dbát principů proletářského internacionalismu. Vedení KS Číny se bezpříkladně vměšovalo do vnitřních věcí bratrských stran. Provádí širokou propa-gandu svých názerů mezi členy komunistických stran přes hlavu vedení těchto stran. Nutí jiné přijmout jeho linii. Snaží se pod svým vedením vytvořit blok z vyloučených avanturistů, protistranic-kých elementů.

Strany, jež s KS Číny nesouhlasí, prohlašují za nepřítele, za přisluhovače imperialismu.

Vyzývá de facto k svržení marxisticko-leninského vedení bratrakých stran. Neboť jak jinak chápat výzvy ke sjednocení,
s kým se chce KS Číny sjednotit, jestliže větčina je proti.
Vytváří blok menšiny v komunistickém hnutí, vytváří protistranické frakční skupiny v různých KS (Belgie, Rakousko,
Austrálie, Itálie, USA, Brazílie) navazuje styky s trockisty. Platforma vedení KS Číny je protileninskou platformou
rozkolu s frakčního boje (propagace zvláštní čínské linie,
rozesílání miliónů brožur, verbování v komunistických stranách).

Roztrhávají organizační svezky v komunistickém hnutí (odešli z časopisu Otázky míru s socialismu, vystoupili z Fondu mezinárodní pomoci).

Vedení KS Číny pomlouvá KESS a SSSR a druhé socialistické strany a země, falšuje jejich kroky.

-8-

Neleninsky přistupuje k možným důsledkům rozkolu.
Frakční činnost přeneslo vedení KS Číny i do masových bezpartijních mezinárodních organizací. Propaganda má ohlas u reakce. Činnost KS Číny vítají i trockisté.
(Tajemník výkonného výboru IV. internacionály Žermen (fon.) otiskl v mezinárodním oficiálním žurnále trockistů stat, v níž napadá program KSSS těměř z těchtže pozic, jako jsou po-

zice čínských představitelů. IV. internacionála zaslala v roce 1960 otevřený dopis ÚV KS Číny, v němž vítá její názory.

Vedení KS Číny veřejně provádí subjektivní svou formou nepřátelskou kritiku bratrských stran (KSČ, KS USA, Francie, Itálie, Indie, špiní vedoucí činitele KS Iráku (prý fikce mírového scužití), KS Alžíraka (prý byli proti národně osvobozeneckému hputí).

KS Číny nedodržela dohodu o zastavení polemiky, neboť otištění dopisu ze 14.6. obnovilo polemiku. To vše svědčí o porušení proletářské discipliny vedení KS Číny, o jeho frakční činnosti. Nyní je jasné proč nechtěli čínští soudruzi ani slyšet,
aby v Prohlášení z r. 1960 byla zmínka o nepřípustnosti frakční činnosti.

12. Zahraniční pelitika.

Normalizace vztahů dvou velkých jaderných velmocí SSSR a USA vyvolává u čínských soudruhů negativní postoj. Co chtějí čínští soudruzi, aby se USA a SSSR dostaly do sebe? Vedení KS Číny v období Karibaké krize hlavní palbu vedlo ne proti imperialistům, ale proti SSSR. Zaujalo pozici kritika stojícího stranou a ne pozici bojového soudruha. Vědomě usilovalo o zostřední již tak napjaté situace.

K otázce India.

Vedení KS Číny vztahem k Indii narušuje kura mírového soužítí s těmito zeměmi a linií podpory národně osvobozeneckého hnutí, ohrožují vliv socialistických zemí na Indii. Číneká delegace prohlašovala, že SSSR prý nepodpořil Čínu a podporuje Indii.

Wilson Center Digital Archive Telegram z Moskvy

Ev.č.SP: 11631 Kr

Došlo: 20.11.63 18,55

Zprac: 20.11.63 22.00

Výtisk č.<u>√</u>?

K exp: 27.11.63 09.00

KPR,G,Kl,R, TO make

zak za sovětský tisk po nedávných projevech Chruščova přerušil polemiku s ČIR. Nedává žádnou příčinu či impuls k jejímu pokračování. V TO MID soudí, že toto opatření zasáhlo čínskou propagandu velmi silně. V min. dnech se objevila 5. stat proti SSSR v listu Zen min Ž Bao. Její autoři shromáždili všech údajných 2,000 kov. public. wystoupení proti ČLR. Čínská propaganda tyrdí, že v SSSB veřejná protičínská kampaň pokražuje a nabývá na sile ode to provokace, která ilo komá zalcíh vyvolat odpověď SSSR a zahájit tak znevu pělemiku. V TO MID maji. ověřeny zprávy, že v Djakartě v zprůběhu sporti; ber pavě osvob. A compositi GANBEO činští představitelé usilují porozštěpení orga a vytvoření nové pylastní a k této otázce již bylo vyjádřeno sov stanovisko v Komsonolské Pravdě a Sov. sportu Sovetisk vednech 22.01. až 2.12. uvere jmf obsahle članký k 3. výročí prohľašení předštavitelů komunistických a dělnických stran a k o výročí Deklarace. Autoři článků se budou vyhýbat každémý i sebemenšímu náznaků polemiky o ČLR. Materiály budou vědeckého charakteru. Hluboce vysvěth stanovisko SSSR k mír. soužití, rozhodující úloze soc, tábora v součas. světě a k nár. osvob. mutí. K jugosl. státnímu svátku 29.listopadu -20 let republiky - bude sovětský tisk věnovat značnou pozornost, ververejnenychuklancich bude vzpomemuta i nome vistavy, tehoz dne je státní svátek ALR. V článcích menšího rozsahu bude zdůrazněna družba lidu obou zemí a rozkolnická politika albánských předáků. Pravda uveřejní k jednání v NATO, zejména ke snaze některých záp. představitelů, neposkytovat žádný úvěr SSSR a nerozšiřovat obchodní styky se zeměmi soc. tábora. V nejbl. době dostanou redakce k publikaci text poselství Chruščova Společnosti USA - SSSR. Vývoj v Iráku hodnotit zdrženlivě, vcelku pozitivně. V tomto duchu psán i první nevelký komentář v dnešní Pravdě. Značnou pozornost bude sov.tisk věnovat sovětsko-iránským vztahům, Brežněv v nejbl. době vystoupí v iránském parlamentě a Společnosti přátel Irán - SSSR. Hlavní myšlenkou Brežněvova projevu bude reálná možnost zlepšit vzáj. vztahy. Zást. ved. 20 MIJu černekov mne potom seznámil s provokací proti sov. Zű v Kongu. Zdůraz-nil, že jde o informaci velmi důvěrnou a neofic., podle níž bylo proti některým prac. zÚ SSSR použito hrubé síly. Byli tlučeni a uvězněni. Případ se zatím vyšetřuje A sopatření k němu konsultují.

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001 - QZÚ / 7 Pavlovský 510 * 3 - 25 - 2001 / 7 -

Datum: 22.5.2001

Deg &

Vyřízeno ./-

Záznam:

ZÚ Moskwa zaslal depeši č. 510 o současném sovětském postupu v čínské otázce. Navrhuje se zaslat ZU Peking informace o jejím obsahu.

ZAMINI Peking

Dle ZÚ Moskva přerušil sovětský tisk po projevech Chruščova polemiku s ČLR. Nedává příčinu k jejímu pokračování. Toto opatření těžce zasáhlo čínskou propagandu. Čínané však tvrdí, že v SSSR veřejná protičínská kampan pokračuje a nabývá na síle. Je to provokacenka sledující cíl podnítit sovětskou odpověď a zahájit tak znovu polemiku. Sovětský tisk uveřejní obsahlé vědecké články k výročí moskevských dokumentů, které však nebudou polemisovat s čínskými názory. Vzpomene také jugoslávského a albánského státního svátku. V článcích k albánskému svátku bude zdůrazněno přátelství lidu obou zemí a rozkolnická politika předáků ALR.

22.XT.63

Šimovič 031.192

2.s.néměstek Šimovič 25. listop. 1963

3.SP 26 11 1175 Kin

4.zpět referent

Odtajněno dle č.j. 267 261/2001 - OZÚ Datum: 22.5.2001 /

Odlajného ise du ka kiskippy **Datum: 22.5.8:8** z archivu MZV D